

Posudek oponenta na bakalářskou práci Jitky Novákové „Kulturní modely pracovníků v oblasti sociálních služeb“.

Jitka Nováková se ve své bakalářské práci věnuje zkoumání „kulturních modelů“ členů jedné neziskové organizace, která pořádá především rehabilitační tábory pro tělesně postižené a dále určitou další škálu aktivit, které jsou s táborem nějak provázány. Jde o modely, které se vztahují ke zkušenosti, motivaci pomáhajících. V **teoretické části** charakterizuje pojem kulturních modelů z hlediska zejména Lakoffovy teorie. Dále se věnuje popisu charakteristik pracovníka v pomáhajících profesích. Mezi Lakoffovým pojetím idealizovaných kulturních modelů a pojetím schemat Straussově a Quinnové je rozdíl a to, co popisuje studentka by spíše odpovídalo Lakoffově typu IKM jako sdíleného ideálu, než určitým kognitivním mentálními strukturám. Dokonce bych řekl, že jde o určité sdílená symbolická kréda, hesla, symboly, tak jak by se na ně díval Geertz, kterému se privatizace symbolů do kognitivních modelů nelíbila. Pojem kulturního modelu nicméně umožňuje autorce představit hodnotový svět Organizace v empirické části.

Empirická část je postavená na vlastní zkušenosti v Organizaci, ze které autorka čerpá určitý vhled a znalost a dvanácti kratších rozhovorech s reprezentativní částí členů Organizace.

Jak již jsem zmínil, pojem kulturních modelů slouží autorce jako prostředek představení čehosi jiného a sice určitého kulturně-sociálního fenoménu, kterým Organizace je. Co popisuje jsou určitá sdílená kréda, která jsou součástí většího celku, ve kterém je nutné je chápat. Tato kréda jsou ony modely jako například VÝZVA, MUSÍŠ ZAŽÍT ap.

Autorka píše: „*Myslím si, že se z informací, které mi poskytli, poskládal komplexní obraz toho, jakými kulturními modely je možno k práci s postiženými přistupovat.*“ Domnívám se, že to práce úplně neukazuje. Co ale tedy popisuje? Řekl bych, že popisuje specifickou institucionalizaci (v antropologickém smyslu) pomocí prostřednictvím unikátního transformačního rituálu „tábora“, který je komplexním směnným uzlem mezi „pomáhajícími“ a „klienty“, který slouží nejen „rehabilitaci“ postižených, ale jeho prostřednictvím jsou transformovány i osobnosti pomáhajících, jsou zde uzavírány partnerské svazky, vytvářeny životní projekty. Pomáhající z „normálního světa“ nabízí pomoc a nazpět dostávají bezprostřednost a chaos světa vytěsněného za běžné a fádňní hranice normality a bezpečí. Liminalitu potvrzují výroky pomáhajících, že na táboře se za chvíli zapomene, kdo je kdo a všichni se vyžívají v bláznivínách. Také respondenti zdůrazňují určitý transgresivní charakter tohoto zážitku, boření bariér.

Vedle toho je práce studií charismatické autority zakladatele a vůdčí osobnosti Organizace. Je vidět, jak interakční, společná je realita a realizace této autority, prostřednictvím kréd VÝZVY a MUSÍŠ ZAŽÍT, které nejsou jen koncepty, ale také konkrétními fázemi a stupni popisovaného rituálu.

Tomu také odpovídá autorčina interpretace myšlenkového světa organizace jako blízkého IKM Lásky, tak jak jsme jej popisovali v knize Pomoc a pořádek. Skutečně, organizace a celý rituál je prodchnutý charismatickým principem, který tomuto IKM odpovídá. Je také vidět, že autorce se tento charismatický princip Organizace líbí a soustředí se především na něj. Nevnímá, nebo nezdůrazňuje však určité velmi důležité strukturální okolnosti, které tento charismatický tok umožňují. Jde zejména o určitou základní disciplínu, kterou patrně disponují všichni důležití aktéři, kterou je také nutné ověřit v průběhu úvodních VÝZEV. Dále určitou disciplínu nebo osobní integritu zakladatele, skutečnost, že jde o učitele, který má určité vzdělání, předpoklady ap. Také organizace se se vyznačuje patrně určitou hierarchií (princip seniority) atd. Zkrátka nejde jen to, že se boří bariéry, ale také o to, že je to patrně všechno velmi pečlivě zorganizované. Práce tedy popisuje jeden poměrně specifický (byť určitě inspirativní) přístup a také spíše jednu jeho část. Určitý zmatek také panuje v pojmech pracovník, profese. Pochopil jsem, že jde o organizaci, která má rozpočet, ale podle všeho mají všichni „pracovníci“ nějakou vlastní práci a pomoc je dobrovolnická. Nejde tedy o profesionální organizaci v pravém slova smyslu se všemi souvislostmi byrokratizace a práce na plný úvazek, která s profesionalizací přichází.

Práci považuji za zajímavou a úspěšnou a doporučuji jí k obhajobě.

David Doubek